

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

Granskningsrapport

Vännäs kommun

KPMG AB

2017-08-25

Antal sidor 25

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Bakgrund	2
2.1	Syfte och revisionsfråga	2
2.2	Avgränsning	3
2.3	Revisionskriterier	3
2.4	Ansvarig nämnd	3
2.5	Projektorganisation/granskningsansvariga	3
2.6	Metod	4
3	Kommunens säkerhets- och beredskapsarbete	5
3.1	Organisation	5
3.1.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	5
3.1.2	lakttagelser – nuläge	5
3.1.3	Identifierade förbättringsområden	6
3.2	Risk- och sårbarhetsanalys	6
3.2.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	6
3.2.2	lakttagelser – nuläge	9
3.2.3	Identifierade förbättringsområden	9
3.3	Planering för extraordinär händelse	10
3.3.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	10
3.3.2	lakttagelser – nuläge	10
3.3.3	Identifierade förbättringsområden	11
3.4	Geografiskt områdesansvar	11
3.4.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	11
3.4.2	lakttagelser – nuläge	11
3.4.3	Identifierade förbättringsområden	12
3.5	Samverkan och övning	12
3.5.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	12
3.5.2	lakttagelser – nuläge	13
3.5.3	Identifierade förbättringsområden	13
3.6	Intern styrning, uppföljning och rapportering	13
3.6.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	13
3.6.2	lakttagelser – nuläge	14
3.6.3	Identifierade förbättringsområden	14

i

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

3.7	Uppgifter kopplade till höjd beredskap	14
3.7.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	14
3.7.2	lakttagelser – nuläge	15
3.7.3	Identifierade förbättringsområden	16
3.8	Ekonomi	16
3.8.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	16
3.8.2	lakttagelser – nuläge	20
3.8.3	Identifierade förbättringsområden	20
3.9	Säkerhetsskyddsarbetet	20
3.9.1	Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer	20
3.9.2	lakttagelser – nuläge	22
3.9.3	Identifierade förbättringsområden	22
4	Sammanfattande bedömning	23

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

1 Sammanfattning

Med extraordinär händelse avses en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

KPMG har av Vännäs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete och beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Efter genomförd granskning är vår sammantagna bedömning att arbetet med extraordinära händelser i enlighet med LEH i Vännäs sker på ett ändamålsenligt sätt.

Vi ser sammantaget positivt på de styrande dokument som finns för området, de är ur många perspektiv fokuserade, koncisa och lättillgängliga och täcker in det de bör. Vi ser också positivt på det arbete som påbörjats inom delar så som samverkan i syfte att stärka det geografiska områdesansvaret m.m.

Utifrån genomförd granskning vill vi framföra följande identifierade förbättringsområden:

- En säkerhetsanalys av anställda bör göras och säkerhetsprovning ska göras i de fall som det anses behövas. Detta för att skydda invånarna, kommunen och rikets säkerhet (avsnitt 3.9).
- Risk och sårbarhetsanalysen är bra, men kan utvecklas ytterligare för att bli mer heltäckande (avsnitt 3.2).
- Uthålligheten i krisledningsorganisationen bör analyseras vidare (avsnitt 3.1).
- Fortsatt arbete med det lokala näringslivet och Frivilliga resursgruppen kan stärka den generella krishanteringsförmågan (avsnitt 3.4).

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

2 Bakgrund

KPMG har av Vännäs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete och beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2017.

Granskningen utgår från de krav som ställs i lagen om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I lagen ges kommun och landsting i uppdrag att inrätta en särskild krisorganisation och fastställa en Plan för hur extraordinära händelser ska hanteras.

Granskningen tar även hänsyn till de krav som ställs i Säkerhetsskyddslag (SFS 1996:627) då denna lag berör de rutiner som behövs vid höjd beredskap. Vidare utgås från de krav som ställs av MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) och den överenskommelse som finns mellan MSB och SKL (Sveriges kommuner och landsting).

Med extraordinär händelse avses en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

Att en kommun organiserar och systematiserar sitt beredskaps- och säkerhetsarbete är en förutsättning för att nå de krav som ställs i lagen. Utan en organisation kring dessa frågor ökar risken påtagligt för att kommunen dels kan mista det statsbidrag som betalas ut för arbetet, samtidigt som risken ökar markant att den kommunala verksamheten, kommunens medarbetare och medborgare drabbas av olägenheter i samband med en extraordinär händelse.

2.1 Syfte och revisionsfråga

Projektets syfte är att kartlägga och bedöma hur kommunen organiserat sitt beredskapsarbete för att kunna hantera extraordinära händelser och höjd beredskap. Granskningen beskriver organisationen och dess budget samt inventerar de lagstadgade ansvarsområden som anges i LEH. De dokument och den planering som vi har undersökt är:

- Hur Vännäs kommun organiserat sitt säkerhets- och beredskapsarbete
- Risk- och sårbarhetsanalyser (RSA)
- Planering för extraordinära händelser
- Geografiskt områdesansvar
- Utbildning och övning av tjänstemän och förtroendevalda
- Rapporteringsprocessen till staten
- Eventuella uppgifter kopplade till höjd beredskap
- Ekonomisk redovisning av hur de statliga medlen använts.

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

De dokument som granskats, ska för att vara giltiga enligt rådande regelverk, gälla för nuvarande mandatperiod.

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar kommunstyrelsen och dess övergripande ansvar för kommunens beredskapsarbete samt dess arbetsutskotts ansvar som krisledningsnämnd.

2.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Revisionskriterierna kan ofta hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. Revisionskriterierna kan också ha sin grund i jämförbar praxis.

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap. 7 §.
- Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- Förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
- Säkerhetsskyddslag (1996:627)
- Gällande föreskrifter för risk- och sårbarhetsanalyser
- Överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges kommuner och landsting.
- Reglemente för krisledningsnämnden
- Kommunens krisledningsplan.

2.4 Ansvarig nämnd

Granskningen avser kommunstyrelsen och krisledningsnämnden.

2.5 Projektorganisation/granskningsansvariga

Granskningen har utförts av Per Skalk, kommunala yrkesrevisor.

Rapporten är saklighetsgranskad av beredskapssamordnaren samt kommunchef.

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

2.6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

1. Dokumentstudier av kommunens dokumentation för området, samt Länsstyrelsens tillsyn av kommunens arbete.
2. Förenklad GAP-analys i förhållande till styrande dokument på området.
3. Intervjuer med berörda tjänstemän
4. Analys och kompletterande frågor
5. Saklighetsgranskning
6. Avrapportering

3 Kommunens säkerhets- och beredskapsarbete

3.1 Organisation

3.1.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Kommunerna har en viktig roll i samhällets krisberedskap - ju bättre kommunerna är på att hantera kriser, desto bättre blir hela samhället på att hantera kriser. Det ligger därför i såväl kommunernas som statens intresse att den kommunala krisberedskapen utvecklas.¹

Kommunen måste kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet, oavsett situationens omfattning och karaktär, och tillgodose de särskilda behov av information och stöd till enskilda som uppstår i samband med en kris. För att klara verksamhetsansvaret måste kommunen bl.a. ha en organisation för krishantering, planer och förberedda lokaler. I ansvaret ingår också att kontinuerligt utbilda och öva krishanteringsorganisationen.²

Ett systematiskt arbete med krisberedskap bör ta sin utgångspunkt i kommunernas ordinarie planerings- och uppföljningsprocesser. Det systematiska arbetet med krisberedskap kan delas in i följande moment:

1. identifiera risker och brister i förmågor samt behov av åtgärder
2. planera och fatta beslut om åtgärder
3. genomföra åtgärder samt
4. följa upp genomförd verksamhet och utvecklingen av förmågor³

3.1.2 Iakttagelser – nuläge

Vid granskning av arbetet med krisberedskap finns två organisationer att ta hänsyn till när en beskrivning ska ske. Dels organisationen som arbetar med frågorna i vardaglig drift och dels organisationen som träder i kraft vid extraordinära händelser.

Den "vardagliga" verksamheten i Vännäs kommun sker framför allt av beredskapssamordnaren som är placerad på kommunledningskontoret och rapporterar direkt till kommunchef. Beredskapssamordnaren är i dag anställd på 70 % vilket är en ökning utifrån hur det såg ut tidigare. Utöver denna tjänst så arbetar kommunens kommunikatör 10 % med kriskommunikation. Organisatorisk tillhörighet är politiskt Kommunstyrelsen.

¹Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap" 20150304, diariernr:2015-1370, s 3

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Vägledning för risk- och sårbarhetsanalyser", MSB245-april 2011, s. 29

³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap" 20150304, diariernr:2015-1370, s 4

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

Den andra organisatoriska del som bör granskas är den som träder i kraft vid extraordinära händelser. Denna beskrivs i kommunens Krislednings- och kommunikationsplan. Vid en extraordinär händelse kan krisledningsnämnden träda i kraft och överta övriga nämnders befogenheter. I Vännäs kommun består Krisledningsnämnden av samma ledamöter som kommunstyrelsens arbetsutskott. Krisledningsnämnden larmas på beslut av ordförande i KSau eller dess vice ordförande, efter samråd med kommunchef eller ställföreträdande kommunchef.

Kommunens krisledningsgrupp ansvarar för att leda verksamheten, att inrikta, samordna och prioritera insatser och resurser samt att, om krisledningsnämnden är aktiverad, understödja och bistå denna. Krisledningsgruppen består av kommunchef, räddningschef, administrativ chef, samhällsbyggnadschef, socialchef, barn- och utbildningschef och gymnasiechef. Utifrån typ av händelse och behov kan gruppen utökas.

En revidering av krisorganisationen kommer att ske vilken bland annat innebär att kommunchefen frikopplas som sin roll som stabschef i fall av extraordinära händelser och endast blir beslutsfattare. Även vad gäller uthålligheten finns tankar på hur man ska arbeta i framtiden, bl.a. genom att träna förvaltningarna i samma metodik.

3.1.3 Identifierade förbättringsområden

Vi ser positivt på beredskapssamordnarens placering i organisationen, något som i flera andra granskningar är ett förbättringsområde. Även de ökade personella resurserna är något som vi i och med kommunernas ökade ansvarsområde ser som viktigt.

När det gäller krisledningsorganisationen bedömer vi att de tankar som finns rörande organisationens uthållighet vidareutvecklas och får genomslag i krisledningsplanen. Kommunen konstaterar själva att: "Vid en samhällsstörning eller extraordinär händelse som kräver att arbete bedrivs dygnet runt ska personalen i krisledningsgruppen kunna arbeta i treskift under två veckor." Även om det teoretiskt sett är möjligt i Vännäs med den i krisledningsplanen, utvidgade gruppen, förefaller organisationen något svag.

3.2 Risk- och sårbarhetsanalys

3.2.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Alla kommuner, landsting, länsstyrelser och centrala myndigheter ska sammanställa risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).

Risk- och sårbarhetsanalysens syfte

RSA-arbetet ger viktig kunskap om hur vi kan förebygga, förbereda oss inför och hantera kriser. Syftet med analyserna är att

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

- ge beslutsunderlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga,
- ge ett underlag för information om samhällets risker till allmänheten och anställda,
- ge underlag för samhällsplanering, samt
- bidra till att ge en riskbild för hela samhället.

Risk- och sårbarhetsanalyserna ska tillgodose nyttan för den egna organisationen eller verksamheten, vilket uttrycks i de tre första punkterna. Punkt fyra handlar om att aktörerna rapporterar en redovisning av RSA-arbetet, som ett bidrag till en samlad nationell riskbild för samhället.⁴

Från RSA till redovisning

Arbetet består i att analysera, värdera och ställa samman resultatet i en RSA. Därefter sker redovisning av arbetet enligt särskild föreskrift.

Analysen bör inkludera hot och risker som kan få allvarliga konsekvenser och som handlar om t.ex.

- naturolyckor,
- andra olyckor,
- teknisk infrastruktur och försörjningssystem,
- antagonistiska hot och social oro, samt
- sjukdomar.

Analysen bör ske med beaktande av påverkan på

- människors liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet,
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- miljön och ekonomiska värden samt
- nationell suveränitet

Samhällsviktig verksamhet ur ett krisberedskapsperspektiv

Eftersom ingen på förhand vet var, när eller hur allvarliga händelser inträffar, bör viktiga samhällsfunktioner alltid ha en beredskap för och en förmåga att hantera dem. När de inträffar måste samhället på olika nivåer aktivera de funktioner som är särskilt viktiga för att ett en kris ska undvikas. Dessa funktioner måste också ha förmågan att återställa funktionaliteten och därmed bidra till samhällets förmåga att hantera händelsen eller krisen.

Vissa verksamheter är särskilt betydelsefulla för befolkning - ens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, samt grundläggande värden. De är därför nödvändiga eller

---

⁴ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, "Fakta, risk- och sårbarhetsanalyser", april 2015, s 1

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

mycket väsentliga för samhällets förmåga att förebygga, motstå och hantera allvarliga händelser och kriser. Varje sådan samhällsviktig verksamhet bör därför vara så robust och upprätthålla en sådan kontinuitet att den alltid kan fortgå, åtminstone på en miniminivå (grundläggande säkerhetsnivå, GSN), oavsett händelser eller tillstånd i samhället. Grundläggande säkerhetsnivåer i samhällsviktiga funktioner och verksamheter är den lägsta nivån på funktionalitet, förmåga eller säkerhet som bör råda, oavsett händelse eller påfrestning på samhället. Regeringen har framhållit betydelsen av att arbetet med att ta fram, och om möjligt fastställa, grundläggande säkerhetsnivåer för samhällsviktig verksamhet fortsätter. Dessa nivåer kan fastställas i form av exempelvis avtal, handlingsprogram, planer, standarder, överenskommelser eller lagstiftning. Vilka verksamheter som berörs särskilt vid en extraordinär händelse beror på den aktuella händelsen eller händelseutvecklingen. Inför och under en pandemi är exempelvis hälso- och sjukvården särskilt viktiga verksamheter, medan en IT-attack mot finansiella system innebär att andra viktiga funktioner och verksamheter kan drabbas av allvarliga störningar. De verksamheter som vid en viss extraordinär händelse inte utsätts för påfrestningar är trots det inte mindre samhällsviktiga. De kan i stället drabbas vid nästa händelse. Detta synsätt innebär att samhället planerar för och kan upprätthålla en bred beredskap och förmåga att motstå olika typer av extraordinära händelser som annars skulle kunna leda till en kris. Förutom samhällsviktig verksamhet kan det finnas viktiga materiella och personella förstärkningsresurser som inte är samhällsviktiga i sig, men som är viktiga för att kunna hantera en extraordinär händelse eller kris till exempel expertfunktioner, frivilligresurser, skyddsvallar m.m.⁵

Föreskrifter Risk och sårbarheter, MSB 2015:5

4 § Kommunen ska senast den 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige ställa samman och rapportera resultatet av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys enligt följande uppställning.

1. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område.
2. Beskrivning av arbetsprocess och metod.
3. Identifierad samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område.
4. Identifierade kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet.
5. Identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska område.
6. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom kommunen och dess geografiska område.
7. Behov av åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat. Rapporteringen ska göras till länsstyrelsen i elektronisk form om inte särskilda skäl föreligger eller enligt förutsättningar som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap beslutar.⁶

5 § Kommunen ska regelbundet följa upp sin risk- och sårbarhetsanalys och med utgångspunkt i denna bedöma sin generella krisberedskap. Uppföljningen och bedömningen ska rapporteras till länsstyrelsen senast den 15 februari året efter vart

⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Vägledning för risk- och sårbarhetsanalyser", MSB245-april 2011, s.17-18

⁶ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps författningssamling, MSBFS 2015:5, s.2

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

och ett av mandatperiodens fyra år. Rapporteringen ska ske i elektronisk form enligt de indikatorer som anges i bilagan till denna författning.⁷

Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap

För Analys och Planering enligt 2 Kap 1§ LEH används följande indikatorer:

1. Kommunen har för mandatperioden rapporterat en sammanställd risk- och sårbarhetsanalys till länsstyrelsen i enlighet med 4 § i denna författning.
2. Redovisningen av risk- och sårbarhetsanalysen har fastställts av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.
3. Risk- och sårbarhetsanalysen används som underlag vid planering och beslut om åtgärder för att minska sårbarheten i verksamheten och eller stärka kommunens krishanteringsförmåga hos
  - berörda verksamheter
  - kommunalägda bolag
  - kommunalförbund⁸

3.2.2 Iakttagelser – nuläge

Den nu gällande RSA:n är antagen av kommunstyrelsen 2015-11-02 (Dnr 2015/73960). Dokumentet är i allt väsentligt uppbyggt efter den struktur som MSB föreskriver. Analysen tar upp sex fördjupade oönskade händelser och risker i Vännäs kommun:

- Långvarigt elavbrott
- Störning i dricksvattenförsörjningen
- Grövre våld i skolmiljö/hot om våld
- Influensapandemi
- Höga flöden och översvämning
- Snöoväder/extrem ishalka

3.2.3 Identifierade förbättringsområden

Risk och sårbarhetsanalysen är som vi ser det ett bra dokument som har goda förutsättningar att fungera som ett ledande dokument i kommunens arbete med beredskap för extraordinära händelser. Det som vi upplever som förbättringspotential är att RSA:n är relativt grund. Arbetssättet och dokumentet skapar dock goda förutsättningar för vidareutveckling. I intervju framkommer också att detta är på gång inför nästa revidering. Utifrån att man i RSA:n tar upp förvaltningsspecifika risker så som grövre våld i skolmiljön så finns också en god ansats att införliva förvaltningsspecifika risker. Vi bedömer också att den åtgärd som anges i RSA:n kring att en fördjupad risk- och sårbarhetsanalys ska genomföras inom samhällsviktiga

⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps författningssamling, MSBFS 2015:5, s 3

⁸ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap" 20150304, diariernr:2015-1370, s 15

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap
KPMG AB
2017-08-25

verksamheter för att i förlängning kunna förbättra kommunens krishanteringsförmåga, är viktig att arbeta vidare med.

3.3 Planering för extraordinär händelse

3.3.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap

För Analys och Planering enligt 2 Kap 1§ LEH används följande indikatorer:

Kommunen har fastställt ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap som innehåller:

- en beskrivning av det arbete och de åtgärder som ska ske under mandatperioden för att reducera eller ta bort risker och sårbarheter samt öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet,
- en beskrivning av hur kommunen avser att fullgöra åtgärderna i enlighet med överenskommelsen från 2013 mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas krisberedskap
- en övnings- och utbildningsplan för mandatperioden,
- en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser som beskriver:

- I. Hur kommunen ska organisera sig under en extraordinär händelse (krishanteringsorganisation),
- II. Hur kommunens krishanteringsorganisation leder, samordnar, samverkar samt säkerställer samband för att hantera en extraordinär händelse,
- III. Vilka lokaler för ledning och samverkan som disponeras vid en extraordinär händelse.⁹

3.3.2 Iakttagelser – nuläge

Krislednings- och kriskommunikationsplanen antogs av kommunstyrelsen 2016-02-08 (Dnr: 2016/000008). Vi har i tidigare stycke redogjort kort för krisledningsorganisationen. I övrigt återfinns i planen de delar som MSB föreskriver och planen ger på ett bra sätt en bild över kommunens planering inför en kris. Dokumentet består av tre huvuddelar: Inledning, Krisledningsplan och Kriskommunikationsplan. Utöver dessa finns 11 bilagor som berör bl.a. övningar, larmlistor, ledningslokaler, viktiga samverkanskontakter m.m.

⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap" 20150304, diariennr:2015-1370, s 15-16

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

3.3.3 Identifierade förbättringsområden

Utöver det vi tidigare nämnt om uthålligheten för bemanningen vid kris, har vi inga ytterligare områden att peka ut. Genom bra genomförda övningar kan kommunen identifiera eventuella justeringsbehov av planen.

3.4 Geografiskt områdesansvar

3.4.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap

För Geografiskt områdesansvar enligt 2 Kap 7§ LEH används följande indikatorer:

Kommunens förberedelser inför en extraordinär händelse har skett i samverkan med kommuner och andra aktörer utanför det egna geografiska området.

Kommunen har tagit initiativ som möjliggör för aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför och åtgärder under en extraordinär händelse.

Kommunen är sammankallande för ett samverkansorgan i vilket representanter för kommunen och aktörer involverade i arbetet med att förebygga och hantera extraordinära händelser inom kommunens geografiska område ingår.

Kommunen har rutiner för att upprätta och förmedla en samlad lägesbild inom kommunens geografiska område avseende extraordinära händelser.

Kommunen har rutiner för deltagande i samverkanskonferenser.

Kommunen har rutiner för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas¹⁰

3.4.2 Iakttagelser – nuläge

Arbetet med kommunens geografiska områdesansvar framgår i styrdokumentet. I praktiken finns ett utvecklat arbete tillsammans i Länsstyrelsens samverkansgrupp, där finns en struktur för samverkan med bland annat Länsstyrelse, andra kommuner och landstinget. När det gäller samverkan med icke offentliga aktörer finns i kommunen frivilliga resursgruppen (FRG) samt en viss samverkan med näringslivet. Båda dessa

¹⁰ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap "Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap" 20150304, diarienummer:2015-1370, s 16

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

Samverkansinitiativ ses dock som utvecklingsområden, där ytterligare arbete och engagemang kan vara viktigt vid en extraordinär händelse.

Vad gäller kommunikation till allmänhet och andra aktörer i händelse av kris, finns kriskommunikationsplanen som ett stöd.

3.4.3 Identifierade förbättringsområden

Kommunen bör bevaka att de frågor som lyfts och övas i Länsstyrelsens samverkansgrupp anses fylla det behov som kommunen har vad gäller att uppfylla sitt geografiska områdesansvar. Det är positivt att arbete sker med det lokala näringslivet och FRG. Kan detta arbete ytterligare stärkas, är vår bedömning att även kommunens generella krisberedskap stärks.

3.5 Samverkan och övning

3.5.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

För Utbildning och Övning enligt 2 Kap 8§ LEH används följande indikatorer:

Följande funktioner och eller personal anställd i kommunen har utbildats för att kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

- Krisledningsnämnd
- Övriga förtroendevalda
- Beredningsgruppen/tjänstemannaledningen
- Informationsfunktionen
- Berörda förvaltningsledningar eller motsvarande
- Krisstöd (POSOM)
- Tjänsteman i beredskap eller motsvarande
- Beredskapsfunktioner inom kommunal teknisk försörjning
- Frivillig resursgrupp (FRG)
- Övrig personal

Personal i krishanteringsorganisationen har utbildning och kännedom om sin och kommunens roll och ansvar vid en extraordinär händelse.

Kommunen har under det gångna året deltagit i planering, genomförande eller utvärdering av samverkansövning på regional eller nationell nivå, rörande till exempel rutiner för samlad lägesbild, deltagande i samverkanskonferenser eller samordning av information till allmänheten vid en extraordinär händelse.

Kommunen har under det gångna året genomfört någon samverkansövning med externa aktörer inom kommunens geografiska område, eller tillsammans med andra kommuner.

Kommunen har utvärderat de övningar som genomförts under det gångna året.

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

3.5.2 Lakttagelser – nuläge

Övningsplanen ingår som en del i Krisledningsplanen. Där anges vilka övningar som ska genomföras från våren 2015 till och med 2018. De övningar som är angivna är övningar som berör krisledningsnämnd, krisledningsgrupp, kommunikationsenhet, POSOM, kommunledning, kommunikationsansvariga, förvaltningarnas ledningsgrupper. Utöver de övningar som anges i planen genomförs regelbundna inkallningsövningar i Rapid reach och övningar i WIS.

I krisledningsplanen framgår att respektive nämnd/bolagsstyrelse ansvarar för sitt verksamhetsområde vid en samhällsstörning eller extraordinär händelse, såvida inte krisledningsnämnden beslutat att överta ansvaret. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska därför upprätta en krishanteringsplan för den egna verksamheten, vilket de också har upprättat med undantag för Vännäs Fastigheter som för närvarande arbetar fram en plan. Det upplevs som att det sällan kommer frågor från nämnderna/verksamheterna om övningsstöd. Det upplevs dock inte som att det finns något motstånd mot att delta i de övningar som arrangeras centralt i organisationen.

3.5.3 Identifierade förbättringsområden

Att övning är en mycket viktig förutsättning för en fungerande krisberedskap är fastslaget. En välövd generell krisberedskap ger möjligheter till att kunna hantera olika former av större eller mindre händelser utanför det normala. Vi ser därför det som viktigt att övningsverksamheten prioriteras. Detta kan med fördel ske inte bara med de som i dag anges i övningsplanen utan även med andra aktörer (verksamheter, kommunala bolag, inom det geografiska områdesansvaret samt med det lokala näringslivet).

3.6 Intern styrning, uppföljning och rapportering

3.6.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Kommunens regelbundna uppföljning och rapportering

5 § Kommunen ska regelbundet följa upp sin risk- och sårbarhetsanalys och med utgångspunkt i denna bedöma sin generella krisberedskap.

Uppföljningen och bedömningen ska rapporteras till länsstyrelsen senast den 15 februari året efter vart och ett av mandatperiodens fyra år. Rapporteringen ska ske i elektronisk form enligt de indikatorer som anges i bilagan till denna författning.¹¹

Kommunen redovisar senast den 15 februari varje år en *årsuppföljning av kommunens krisberedskap*. Uppföljningen består av följande delar:

- En beskrivning av vilka åtgärder som kommunen genomfört under året för att stärka kommunens krisberedskap
- Indikatorerna i RSA-föreskriften, som inkluderar målen i Överenskommelse om kommunernas krisberedskap

¹¹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps författningssamling, MSBFS 2015:5, s3

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

- En redovisning av hur den statliga ersättningen för arbete enligt Överenskommelse om kommunernas krisberedskap har använts
- En kortfattad redogörelse för eventuellt inträffade kriser under det gångna året. Kommunen ska här även ange huruvida krisledningsnämnden i samband med de aktuella händelserna har informerats, sammankallats, samt fattat beslut. Kommunens uppföljning av krisberedskapen bygger således på en självskattning som baseras på de åtgärder som genomförts. Redovisningen sker via ett särskilt rapporteringsverktyg som även används vid redovisningen av RSA.¹²

3.6.2 Lakttagelser – nuläge

Kommunstyrelsen har förutom ovan nämnda styrdokument även antagit ett Styrdokument för Vännäs kommuns beredskapsarbete. Detta antogs 2016-02-08 (Dnr:2016/000019). Syftet med dokumentet är att redogöra för kommunens handlingsstrategi och planerade åtgärder inom området beredskap under innevarande mandatperiod.

Styrdokumentet innehåller också en rapporteringsplan, den syftar primärt till att uppfylla länsstyrelsens och MSB:s krav.

I granskningen har vi också gått igenom den rapportering som skett till MSB 2017-02-14.

3.6.3 Identifierade förbättringsområden

De styrande dokumenten håller i stort sett samman och bildar en god grund för styrning av arbetet kring LEH-arbetet.

Uppföljning av arbetet sker regelbundet och är dokumenterat.

3.7 Uppgifter kopplade till höjd beredskap

3.7.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

För Höjd beredskap enligt 3 Kap LEH används följande indikatorer

Kommunen har säkerställt att VMA (viktigt meddelande till allmänheten) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls.

Kommunen har säkerställt att krisledningen har grundläggande kunskaper om kommunens uppgifter vid höjd beredskap.

Notera att området höjd beredskap kommer att genomgå en stor förändring inom den närmaste framtiden. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap skriver i sin text ”Budgetunderlag Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2018-2020”:

---

¹² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ”Processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap” 20150304, diariernr:2015-1370, s 9

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

Den återupptagna planeringen för höjd beredskap utgår från och integreras i arbetet med att utveckla samhällets krisberedskap. Planeringen för höjd beredskap innebär dock en rad utmaningar. Det gäller t.ex. frågor om säkerhetsskydd och fysiskt skydd samt Försvarsmaktens behov av stöd och avvägningar mellan civila och militära behov. Styrning och krav på samhällsviktig verksamhet, genomförande av totalförsvarsövningar och kunskap om och tillämpning av gällande regelverk såsom att kunna tillföra staten resurser genom förfogande behöver också omhändertas i planeringen för höjd beredskap. Planeringen för höjd beredskap påverkar en stor mängd aktörer och därmed flera anslag. De kostnader som kommer att uppstå med anledning av den återupptagna planeringen för höjd beredskap kan finansieras på olika sätt - inom ramen för ansvariga myndigheters ordinarie förvaltningsanslag, genom att marknaden (kunderna) eller den myndighet som har specifika behov (t.ex. Försvarsmakten) finansierar de åtgärder som ska genomföras eller genom ett mer samlat anslag där nuvarande anslag 2:4 Krisberedskap kan utgöra en grund. MSB konstaterar att en större del av nuvarande anslag 2:4 Krisberedskap kommer att finansiera åtgärder kopplat till höjd beredskap men att ambitionen påverkas av anslaget storlek och vad anslaget anvisas för i enlighet med vad som anges i stycket ovan. Det kommer att krävas ytterligare analyser för att konkretisera vilka behov som ska finansieras av MSB, t.ex. kopplat till det regeringsuppdrag om civila aktörers möjlighet att stödja Försvarsmakten som ska redovisas senast den 10 juni 2017 (Fö2015/0916/MFI).¹³

Kommuner och landsting behöver, i likhet med myndigheter, återuppta planeringen för höjd beredskap. Statens förväntningar och den ersättning som kommunerna och landstingen får för åtgärder kopplat till civilt försvar är idag väldigt lågt satta. Det finns därför anledning att i närtid konkretisera kommunernas och landstingens åtgärder utifrån lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH, se även kap 2.2). För att komma igång med planeringen för höjd beredskap anser MSB att kommunerna och landstingen bör få ytterligare 50 mnkr i ersättning redan under 2018. MSB förslår därutöver att staten ska tillhandahålla riktade utbildningar för att höja kompetensen vad avser bl.a. säkerhetsskyddsfrågor i kommuner och landsting. Detta bedöms kosta ytterligare ca 10 mnkr per år under budgetunderlagsperioden.¹⁴

3.7.2 Lakttagelser – nuläge

Exakt hur kommunernas arbete med höjd beredskap ska ske är ännu inte fastslaget, frågan är dock värd att observera eftersom det mest troligt kommer att påverka kommunerna mer i framtiden. I Vännäs konstaterar vi att VMA finns. Enligt beredskapssamordnaren gör osäkerheten på området det svårt att planera för de kommande åren, hur arbetet ska organiseras och genomföras beror mycket på hur direktiven för kommunerna kommer att se ut.

¹³ Budgetunderlag Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2018-2020, s 3-4

¹⁴ Budgetunderlag Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2018-2020, s 4

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

3.7.3 Identifierade förbättringsområden

Tydligare direktiv och inriktning av arbetet kommer inom kort, vilket ökar planeringsförutsättningarna. Ett statsbidrag för civilförsvar delades under budgetåret ut till kommunerna. För Vännäs blev summan 89 238:- Även om summorna inte var stora innebär en förändring av budgeten under innevarande budgetår alltid en svårighet för verksamheterna. Fördelen med budgettillskottet var att direktiven för användning av detsamma gav en fingervisning om kommunens framtida uppgifter.

3.8 Ekonomi

3.8.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Villkor för hur ersättningen får användas

Den statliga ersättningen betalas ut till kommunerna enligt 5 kap. 1§ LEH. Där framgår att kommunerna skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap.

Uppgifter som rör extraordinära händelser i fredstid berättigar till ersättning endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av sådana mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens verksamhet.

Ersättningen fördelas till kommunerna i enlighet med de kriterier som framgår av överenskommelsen Fördelningsnycklarna bör ses som vägledande, det är kommunen som ansvarar för att fördela ersättningen inom kommunen så att uppgifterna fullgörs.

I överenskommelsen tydliggörs de villkor som gäller för ersättningen:

- Finansierade åtgärder ska kunna härledas till uppgifterna i kap. 2 och 3 i LEH, dvs. risk- och sårbarhetsanalyser, planering, geografiskt områdesansvar, övning, utbildning, rapportering och höjd beredskap.
- Finansierade åtgärder ska avse förebyggande och förberedande arbete. Åtgärder för att hantera en inträffad händelse ska inte finansieras med ersättningen.
- De vidtagna åtgärderna ska bidra till att minska sårbarheten i kommunens verksamhet, att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet samt att stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Ersättningen enligt överenskommelsen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av krisberedskapsarbete.
- Kostnader för stora investeringar eller delfinansiering av sådana åtgärder där kommunerna får andra typer av bidrag från staten (t.ex. stöd till kommunal ledningsförmåga) ska inte bekostas av ersättningen.¹⁵

¹⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, "Anvisningar om hur statlig ersättning för kommunernas krisberedskap får användas", diarienumr.: 205-2409, 150529, s. 3

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

Redovisning av sparande

I enlighet med överenskommelsen är det möjligt att spara en del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra åtgärder inom ramen för överenskommelsen. För detta finns en särskild restriktion. Om det sammanlagda sparandet överstiger 10 procent av det senaste årets tilldelning och kommunen inte har en plan för hur sparandet ska användas, kan länsstyrelsen föreslå att delar av ersättningen reduceras. Kommunen ska således i uppföljningen av ersättningen även redovisa hur mycket som sammanlagt har sparats, ackumulerat genom åren.¹⁶

Särredovisning av kostnader

För att underlätta uppföljningen av den statliga ersättningen bör kommunen särredovisa kostnaderna. MSB rekommenderar därför att redovisningen anpassas genom särskilda koder i objektplanen i redovisningssystemet, så att det går att härleda en viss kostnad till någon av uppgifterna i lagen eller överenskommelsen.

I det fall kommunen inte har möjlighet att införa någon form av särredovisning av de olika ersättningarna behöver kommunen manuellt samla in och sammanställa de uppgifter som efterfrågas. Denna sammanställning bör redovisas i ett särskilt beräkningsunderlag.¹⁷

Exempel på verksamheter som kan finansieras:

Risk- och sårbarhetsanalys samt planering

- Det kontinuerliga arbetet med kommunens risk- och sårbarhetsanalys, inklusive identifiering av samhällsviktig verksamhet inom kommunen.
- Utvärdering av hantering av en inträffad kris.
- Kostnader för frivilligorganisation som deltar i arbetet med t.ex. risk- och sårbarhetsanalyser eller planering av trygghetspunkter.
- Arbete med att ta fram och uppdatera planer och styrdokument.
- Arbete med kontinuitetshantering för kommunens samhällsviktiga verksamhet.
- Studier och utredningsverksamhet som syftar till att genomföra uppgifterna i lagen.
- Deltagande i MSB:s nationella enkät om trygghet och säkerhet.

Geografiskt områdesansvar

- Deltagande i samverkansaktiviteter och utveckling av samverkansforum där gemensam planering sker med privata och offentliga aktörer som kommunen behöver samverka med före, under och efter en extraordinär händelse.
- Verksamhet som syftar till att utveckla aktörsgemensamma former inom kommunen för inriktning och samordning, samlad lägesbild samt kommunikation mellan organisationer.
- Arbete med gemensam inriktning och planering inför hanteringen av en extraordinär händelse med aktörer inom det geografiska området.
- Åtgärder som syftar till att stärka förmågan och att identifiera nya sätt att sprida

¹⁶ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, "Anvisningar om hur statlig ersättning för kommunernas krisberedskap får användas", diarienumr.: 205-2409, 150529, s.9

¹⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, "Anvisningar om hur statlig ersättning för kommunernas krisberedskap får användas", diarienumr.: 205-2409, 150529, s.9

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

information vid en extraordinär händelse.

- Arbeta med Styrel.

Utbildning och övning

- Utbildning och övning av krisledningsnämnd och övrig krisorganisation för deras uppgifter i samband med en extraordinär händelse.
- Planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar med andra aktörer inom kommunen.

Planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar på regional och eller nationell nivå.

- Kompetensutveckling, träning och samverkansanalyser för att bättre kunna samverka med andra aktörer med stöd av ex. Rakel och WIS.
- Deltagande i eller anordnande av kurser, konferenser och nätverksträffar inom området krisberedskap.
- Planering, utbildning eller övning för krisstödsverksamheten (POSOM), som syftar till att stärka kommunens förmåga att hantera extraordinära händelser.
- Utbildning och övning av frivilliga som utgör en del av den kommunala krisberedskapen.

Rapportering

- Arbeta med att rapportera indikatorer, åtgärder, ev. händelser och användning av statlig ersättning till länsstyrelsen.
- Arbeta med att utveckla rutiner för hur kommunen i samverkan med andra aktörer ska utarbeta och kommunicera en samlad lägesbild vid en extraordinär händelse.

Höjd beredskap

- Kostnader för licenser, drift och underhåll samt tester av utrustning för utomhusvarning.
- Deltagande i länsstyrelsens, Försvarmaktens eller annan myndighets arbete med planering för höjd beredskap.
- Andra åtgärder som hör till området.

Funktion för samordning av kommunens arbete

- Lönekostnader för personal med nödvändig kompetens som arbetar med uppgifterna i LEH, t.ex. säkerhetschef, säkerhetssamordnare eller motsvarande, samt sådana för uppdraget särskilda kostnader som är kopplade till att personen ska kunna utföra sitt arbete.

Samverkansersättning

- Projekt kring en aktörsgemensam riskbild inom länet eller mellan flera kommuner.
- Regional samverkan vid planering av hur dricksvattenförsörjning, elförsörjning, transporter och annan samhällsviktig verksamhet ska fungera vid en extraordinär händelse.
- Verksamhet som syftar till att utveckla aktörsgemensamma former över

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

kommungränsen för inriktning och samordning, samlad lägesbild, samordnad kommunikation mellan organisationer och med allmänheten.¹⁸

Exempel på verksamhet som INTE får finansieras

Samhällsviktig verksamhet

- Drift och underhåll av kommunens samhällsviktiga verksamhet.
- Provdraft av kommunens reservel avseende samhällsviktiga funktioner. Detta arbete tillhör kommunens grundförmåga och ska därför finansieras med kommunens egna medel.

Investeringar

- Större investeringar
- Investeringar och utrustning av kommunala ledningsplatser.
- Investeringar och underhåll av räddningscentral.
- Anskaffning och upprätthållande av reservkraft. Kommunala ledningsplatser och reservkraft är viktiga delar av kommunens krisberedskap, men ska inte finansieras av ersättningen för uppgifterna i LEH. Kommunen har möjlighet att söka medel för en del av kostnaden för kommunala ledningsplatser från MSB i särskild ordning. Överenskommelse om kommunernas krisberedskap medger att ersättningen kan användas för begränsade investeringar. En förutsättning är att kommunen först har utfört de uppgifter som anges i överenskommelsen. Ersättningen ska inte användas för anskaffning av reservkraftverk. Däremot kan vissa begränsade investeringar tillåtas, t.ex. inkopplingspunkter på äldreboende. Sådana investeringar ska stämmas av med länsstyrelsen.

Inköp av Rakel-utrustning

- Inköp av teknisk utrustning och abonnemangskostnader för Rakel. Delar av ersättningen subventionerar redan idag abonnemangsavgiften för kommuner. Vidare har kommuner möjlighet att söka medel för viss Rakelutrustning inom ramen för stödet till kommunala ledningsplatser.

TiB och hantering av en extraordinär händelse

- Tjänsteman i Beredskap (TiB)
- Personalkostnader och inköp av materiel kopplat till hantering av extraordinära händelser. Ersättningen ska varken finansiera TiB eller en operativ insats vid en kris.

Säkerhetsarbete som inte har koppling till LEH

- Personalkostnader eller generella tekniska hjälpmedel (dator, skrivare, projektor m.m.) som inte har någon koppling till uppgifterna i lagen.
- Generellt säkerhetsarbete som inte är kopplat till LEH (t.ex. kurser eller handlingsprogram för lagen om skydd mot olyckor eller internt skydd).
- Internt skydd som inte är särskilt kopplat till krisberedskap (t.ex. larm av kommunhuset).¹⁹

¹⁸ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, "Anvisningar om hur statlig ersättning för kommunernas krisberedskap får användas", diarienummer: 205-2409, 150529, s 4-5

¹⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, "Anvisningar om hur statlig ersättning för kommunernas krisberedskap får användas", diarienummer: 205-2409, 150529, s 6-7

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

3.8.2 Lakttagelser – nuläge

I budget och aktivitetsplan krisberedskap framgår att kommunen får 414 500 kr årligen från MSB för arbetet med kris och beredskap. Kommunen har ett sparande av medel på 887 700 kronor vilket enligt ovanstående regleringar inte är tillåtet. Sparandet har dock arbetats ner från 1 045 300 kronor 2015 och i och med bland annat en ökning av de personella resurserna och andra åtgärder, bedömer kommunen att man kommer att minska sparandet till en tillåten nivå. Planen för hur medlen ska användas är rapporterad och godkänd av länsstyrelsen.

Orsaken till att det uppkommit ett överskott i verksamheten bedöms vara att området inte var lika prioriterat som det är i dag.

3.8.3 Identifierade förbättringsområden

Ett överskott i verksamheterna är sällan något som revisionen brukar anmärka på, i detta fall är dock regleringarna klara om hur mycket som får sparas. Det är därför viktigt att budgeten följs. Behoven som kommunerna har framöver på området innebär att behov finns även budgetmässigt, det handlar med andra ord inte om att "slösa" pengar bara för att göra sig av med dem, utan de behövs. En orsak till att medel inte används inom området brukar vara att det inte finns personella resurser för att genomföra det som ska genomföras. Om det framöver visar sig att överskotten inte minskar, bör övervägas att ytterligare stärka de personella resurserna.

3.9 Säkerhetsskyddsarbetet

3.9.1 Styrande dokument – Nationella krav och rekommendationer

Säkerhetsskyddslagen

Information som är sekretessbelagd med hänsyn till rikets säkerhet ges ett särskilt skydd genom säkerhetsskyddslagen. Säkerhetsskyddet ska bland annat förebygga att sådana uppgifter obehörigen röjs, ändras eller förstörs samt hindra obehöriga att få tillträde till platser där de kan få tillgång till den typen av uppgifter. Regleringen innehåller regler om vilken kontroll man får göra av personer som hanterar den här typen av information. I säkerhetsskyddsförordningen finns bland annat regler kring kryptering och behörighetskontroll.

6 § Med säkerhetsskydd avses

1. skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
2. skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och som rör rikets säkerhet, och
3. skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet. Lag (2009:464).

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

7 § Säkerhetsskyddet skall förebygga

1. att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet),
2. att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som avses i 1 eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning), och
3. att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning).

Säkerhetsskyddet skall även i övrigt förebygga terrorism.

Informationssäkerhet

9 § Vid utformningen av informationssäkerheten skall behovet av skydd vid automatisk informationsbehandling beaktas särskilt.

Tillträdesbegränsning

10 § Tillträdesbegränsningar ska utformas så att den enskildes rätt att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt.

Bestämmelser som möjliggör förbud mot tillträde till vissa byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt finns i skyddslagen (2010:305). Lag (2010:309).

Säkerhetsprövning

11 § Säkerhetsprövning skall göras innan en person genom anställning eller på något annat sätt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet eller anlitas för uppgifter som är viktiga för skyddet mot terrorism. Säkerhetsprövning får göras även under pågående anställning eller annat pågående deltagande i verksamheten. Prövningen skall klargöra om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i denna lag och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt.

Säkerhetsprövningen skall omfatta registerkontroll och särskild personutredning under de förutsättningar som anges i 13-19 §§. Lag (2006:347).

Registerkontroll

12 § Med registerkontroll avses att uppgifter hämtas från ett register som omfattas av lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (1998:621) om misstankeregister eller lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister. Med registerkontroll avses också att uppgifter hämtas som behandlas med stöd av polisdatalagen (2010:361). Lag (2010:365).

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

13 § Registerkontroll ska göras vid säkerhetsprövning som gäller anställning, uppdrag, tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, utbildning, besök eller något annat deltagande i verksamhet, om anställningen eller deltagandet i verksamheten har placerats i säkerhetsklass.

Med undantag för offentliga ombud enligt 27 kap. 27 § rättegångsbalken och integritetsskyddsombud enligt 6 § lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelsesdomstol ska registerkontroll inte göras när det gäller uppdrag som offentlig försvarare eller ombud inför domstol. Registerkontroll ska inte heller göras när det gäller ledamot i riksdagen eller i fullmäktige eller liknande uppdrag. Lag (2009:1021).²⁰

3.9.2 Iakttagelser – nuläge

LEH-medlen får i dagsläget inte användas för säkerhetsskyddsarbete. Eventuellt kan detta ändras i den kommande nya överenskommelsen mellan SKL och MSB då säkerhetsskydd ska få större fokus.

I nuläget finns ingen strukturerad säkerhetsprövning av tjänster. Ett mindre antal anställda har säkerhetsprovats, efter en behovsbedömning av säkerhetsskyddschefen.

3.9.3 Identifierade förbättringsområden

Det nuvarande säkerhetsläget och ett ökat antal incidenter i kombination med den informationsmängd och arten av som finns inom den kommunala organisationen gör att vi rekommenderar att kommunen skyndsamt påbörjar ett arbete med att säkerhetspröva anställda på sådana tjänster där en strukturerad säkerhetsanalys visar att det är befogat.

---

²⁰ Säkerhetsskyddslag (1996:627)

Vännäs kommun

Granskning av arbetet med beredskap för extraordinära händelser samt höjd beredskap

KPMG AB

2017-08-25

4 Sammanfattande bedömning

Efter genomförd granskning är vår sammantagna bedömning att arbetet med extraordinära händelser i enlighet med LEH i Vännäs sker på ett ändamålsenligt sätt.

Vi ser sammantaget positivt på de styrande dokument som finns för området, de är ur många perspektiv fokuserade, koncisa och lättillgängliga och täcker in det de bör. Vi ser också positivt på det arbete som påbörjats inom delar så som samverkan i syfte att stärka det geografiska områdesansvaret m.m.

Utifrån genomförd granskning vill vi framföra följande identifierade förbättringsområden:

- En säkerhetsanalys av anställda bör göras och säkerhetsprövning ska göras i de fall som det anses behövas. Detta för att skydda invånarna, kommunen och rikets säkerhet (avsnitt 3.9).
- Risk och sårbarhetsanalysen är bra, men kan utvecklas ytterligare för att bli mer heltäckande (avsnitt 3.2).
- Uthålligheten i krisledningsorganisationen bör analyseras vidare (avsnitt 3.1).
- Fortsatt arbete med det lokala näringslivet och Frivilliga resursgruppen kan stärka den generella krishanteringsförmågan (avsnitt 3.4).

KPMG, dag som ovan

Per Skalk

Kommunal yrkesrevisor